

Ulrich Haarmann, München 1987, s. 217-263, 606-612, 640-647); "Arabic in Speech, Turkish in Lineage: Mamluks and Their Sons in the Intellectual Life of Fourteenth-Century Egypt and Syria" (*JSS*, XXXIII/1 [1988], s. 81-114); "Ideology and History, Identity and Alterity: The Arab Image of the Turk from the Abbasids to Modern Egypt" (*IJMES*, XX/2 [1988], s. 175-196); "Das pharaonische Ägypten bei islamischen Autoren des Mittelalters" (*Zum Bild Ägyptens im Mittelalter und in der Renaissance*, ed. Erik Hornung, Freiburg-Göttingen 1990, s. 29-58); "Glaubensvolk und Nation im islamischen und lateinischen Mittelalter" (*Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, Berichte und Abhandlungen*, II [1996], s. 161-199); "The Dead Ostrich: Life and Trade in Ghadames (Libya) in the Nineteenth Century" (*WI*, XXXVIII [1998], s. 9-94); "Joseph's Law: The Careers and Activities of Mamluk Descendants before the Ottoman Conquest of Egypt" (*The Mamluks in Egyptian Politics and Society*, ed. Thomas Philipp-Ulrich Haarmann, Cambridge 1998, s. 55-84); "Der arabische Osten im späten Mittelalter 1250-1517" (*Geschichte der arabischen Welt* [ed. Ulrich Haarmann], München 1994, s. 217-263). Haarmann, Bibliotheca Islamica (Leiden) serisinde pek çok çalışmanın neşrine katkıda bulunmuş, *Islamic History and Civilization* serisinin editörlüğünü yapmış, ayrıca *Encyclopaedia of Islam*'ın ikinci edisyonunda ve *Lexikon des Mittelalters* gibi ansiklopedilerde maddeleri ve çeşitli gazetelerde makaleleri yayımlanmıştır (çalışmalarının bir listesi için bk. Stephan Conermann, "Ulrich Haarmann, 1942-1999", *Mamluk Studies Review*, IV/2 [2000], s. 1-25).

BİBLİYOGRAFYA :

Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XIV, 218-220; U. W. Haarmann, "Ideology and History, Identity and Alterity: The Arab Image of the Turk from the Abbasids to Modern Egypt", *IJMES*, XX/2 (1988), s. 175-196; L. Ammann, "In Memoriam Ulrich Haarmann: Direktor des Orient-Instituts der DMG von 1979-1982, Mitherausgeber der Institutsreihe Bibliotheca Islamica", *Istanbul Almanach*, sy. 3, İstanbul 1999, s. 5-6; Bruce D. Craig, "Ulrich Haarmann", *MESA Bulletin*, XXXIII/2 (1999), s. 294-295; J. Hathaway, "In Memorium", *TSAB*, XXIII/2 (1999), s. 56-57; E. Glassen, "Zum Gedenken: Ulrich Haarmann (22.9.1942 – 4.6.1999)", *WI*, XL/3 (2000), s. 335-343; S. Conermann, "Ulrich Haarmann, 1942-1999", *Mamluk Studies Review*, IV, Chicago 2000, s. 1-25; W. W. Clifford, "Mediators and Wanderers: Ulrich Haarmann and Mamluk Studies", a.e., VI (2002), s. 1-8.

HİLAL GÖRGÜN

HABÎBÎ, Abdülhay

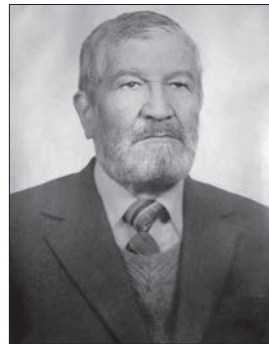
(عبد الحى حبيبي)

(1910-1984)

Afganistanlı tarihçi,
şair ve siyasetçi.

28 Nisan 1910 tarihinde Kandeher'da doğdu. İlimle meşgul olan köklü bir Peştu ailesine mensuptur. Henüz beş yaşında iken babası Molla Abdülhak Ahundzâde vefat ettiğinden annesi tarafından yetiştirildi. Kandeher'da ilk öğrenimine devam ettiği sırada amcazadesi Mevlâ Abdülvâsi'den ders aldı, Arapça ve Farsça öğrendi. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Hâfız-ı Şîrâzî ve Sa'dî-i Şîrâzî gibi Doğu'nun meşhur mütefekkirlerinin başlıca klasiklerini gençlik yıllarında okudu. İki yıl ilkokul öğretmenliği yaptığı Kandeher'da Afganistan'ın ilk Peştuca gazetesi olan haftalık *Ṭulû'î Afğân*'da yardımcı editörlük (1927-1931) ve editörlük (1931-1940) görevlerini yürüttü. 1940-1941'de Kâbil'deki Peştu Akademisi'nin başkanlığını yaptı. Akademinin yayın bölümünde müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Eğitim Bakanlığı'nda danışmanlık görevini üstlendi (1941-1944). Kâbil Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde dekanlık ve Peştu Akademisi'nde müdürlük yaptı (1944-1946). Bu dönemde Peştu edebiyatı tarihi üzerine dersler verdi. Kandeher'da Eğitim Şubesi'nin başkanlığında bulunduktan (1946-1947) sonra Pakistan'ın Küittah (Quetta) şehrinde ticaret ataşesi olarak görevlendirildi (1947).

1948'de Afganistan'a dönerek siyasete atılan Habîbî, Kandeher bölgesinden milletvekili seçildi (1948-1951). Ancak devrin başbakanı Şah Mahmûd Han'a muhalefeti sebebiyle tehdit edilince Afganistan'ı terketmek zorunda kaldı ve Pakistan'ın Peşâver şehrinde âdeta sürgün hayatı yaşadı (1951-1961). Pakistan'da bulunduğu yıllarda *Âzâd Afğânistân* adlı siyasal içerikli bir dergi yayımladı.

Abdülhay
Habîbî

1961'de Afganistan'a döndü ve yeniden Kâbil Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. 1965'te aynı üniversitede profesörlüğe yükseldi. Afganistan Tarih Kurumu başkanlığına getirildi (1966-1971). İdarî görevleri yanında akademik hayatını da sürdüren Habîbî, Kâbil Üniversitesi'nde tarih ve edebiyat dersleri okuttu (1970-1977). Kültür Bakanlığı'nda danışmanlık görevinde bulundu (1978-1982). Geçirdiği bir kalp krizi sonucu 9 Mayıs 1984 tarihinde Kâbil'de vefat etti ve Şühedâ-yı Sâlihîn Mezarlığı'na defnedildi.

Eserleri. Abdülhay Habîbî daha gençlik yıllarından itibaren özellikle Afganistan'ın dil, edebiyat, tarih ve kültür kaynaklarının gün ışığına çıkarılıp neşredilmesine büyük ilgi duymuş, bu amaçla pek çok seyahat yaparak Afganistan tarihi, edebiyatı ve kültürüyle ilgili çok sayıda yazma, belge ve kitâbenin neşredilmesine katkı sağlamıştır. Çok yönlü bir araştırmacı olan Habîbî 100'ün üzerinde kitapla 500'ün üzerinde makale yazmıştır. **Telif:** *Afğânî ve Afğânîyyet* (Kandeher 1317 hş./1938 [Peştuca]); *Târîhçe-yi Sebkhâ-yi Şîr-i Peştû* (Kâbil 1319 hş./1940); *Cevân-merdân ve 'Ayyârân* (Kâbil 1321 hş./1942); *Zerenc ve Aḥvâl-i Târîhî-yi Ân* (Kâbil 1323 hş./1944); *Târîh-i Edeb-i Peştû* (Kâbil 1329 hş./1950); *Müverrihân-i Gôm-nâm-i Afğânistân* (Kâbil 1333 hş./1954 [Peştuca]); *Kitâbhâ-yi Gomşöde-yi Târîh-i Gazneviyân* (Karaçi 1338 hş./1959); *Revâbit-i Edebî-yi Vâdî-yi Sind bâ Afğânistân* (Karaçi 1338 hş./1959); *Târîh-i Afğânistân der 'Aşr-i Gürgânî-yi Hind* (Kâbil 1341 hş./1962); *Nigâhî be Salâmân u Absâl-i Câmî ve Sevâbık-ı Ân* (Kâbil 1343 hş./1964); *Târîh-i Muḥtaşar-ı Afğânistân* (I-II, Kâbil 1967-1970); *Yek Taḥkîk-i Nüvin der Bâre-yi Kâbil-şâhân* (Kâbil 1348 hş./1969); *Târîh-i Ḥaḥ ve Nüviştêhâ-yi Kühen-i Afğânistân* (Kâbil 1350 hş./1971); *Zahîrüddîn Muḥammed Bâbü Şâh* (Kâbil 1351 hş./1972); *Kitâb-şinâsî Ebû Reyhân-i Birûnî* (Tahran 1352 hş./1973); *Hüner-i 'Ahd-i Timûriyyân ve Müteferri'ât-ı Ân* (Kâbil 1355 hş./1976); *Neseb ve Zâdgâh-ı Seyyid Cemâleddîn-i Afğânî* (Kâbil 1355 hş./1977); *Târîh-i Afğânistân ba'de ez İslâm* (Kâbil 1363 hş./1984, İslâm fetihlerinden modern zamana kadar Afganistan'ın siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel tarihini ele alan bu eserin daha sonra İran [Tahran 1367 hş./1988] ve Pakistan'da birçok baskısı yapılmıştır); *Cunbeş-i Meşrûtiyyet der Afğânistân* (Kâbil 1364 hş./1985); *Sehm-i Afğânistân der İntikâl-i*